Дневникъ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание.

Първа редовна сесия.

XLVIII засѣдание, вторникъ, 23 декември 1914 г.

(Открито отъ подпрѣдседателя г. д-ръ И. Момчиловъ, въ 10 ч. 10 м. прѣди пладне)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Г. секретарьтъ ще провѣри списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь д-ръ В. Черневъ: (Прочита списъка. Отсѫтствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Димитъръ Арнаудовъ, Салимъ Ахмедовъ, Милко Бечевъ, Стефанъ С. Бобчевъ, Христо Божички, Григоръ Бояджиевъ, Иванъ Гешовъ, Георги Голевъ, Георги Димитровъ, Василъ Димчевъ, Димитъръ Драгневъ, Георги Занковъ, Георги Кирковъ, Илия Кирковъ, Василъ Коларовъ, Найденъ Комановъ, Григоръ Кочевъ, Захарий Кръстевъ, Дамянъ Лихарски, Станчо Момчевъ, Никола Наумовъ, Александъръ Недевъ, Василъ Николовъ, Маринъ Ничовъ, Василъ Пасковъ, Тома Пенковъ, Тодоръ Петровъ, Венедиктъ Поповъ, Димитъръ Поповъ, Георги Поцковъ, Иванъ Пѣевъ, Христо Радойковъ, Коста Ранковъ, Янко Сакѫзовъ, Аврамъ Свиларовъ, Александъръ Стамболийски, Илия Стоевъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Георги Стоиловъ, д-ръ Паскалъ Табурновъ, Константинъ Торлаковъ, Димитъръ Тошковъ, Каменъ Тошовъ, Якимъ Ушевъ, Никола Харлаковъ, Хашимъ бей, Никола Хитровъ, Александъръ Христовъ, Асѣнь Цанковъ, Крумъ Чапрашиковъ, Стоянъ Шиваровъ, Димитъръ Ябланski и Илия Януловъ)

(Прѣдседателското мѣсто заема г. прѣдседателтъ)

Прѣдседателтъ: Отъ 245 народни прѣдставители, отсѫтствуватъ 53, налице сѫ 192. Значи, има нужното число, за да може да се счита засѣданието законно.

Народниятъ прѣдставитель г. д-ръ Паскалъ Табурновъ, който се е ползувалъ досега съ 46 дни отпускъ, съ една телеграма отъ вчерашна дата иска да му се разрѣши отпускъ за врѣмето отъ 19 т. м. до днесъ включително, по болесть. Които сѫ съгласни да му се разрѣши този отпускъ или, съ други думи, да му се зачетатъ тѣзи дни, като прѣкарани въ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Пристѫпяме къмъ дневния редъ.

На първо мѣсто имаме трето четене законопроекта за бюджета на държавата за 1915 г.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Дойчиновъ: (Чете)

„Законъ

за бюджета на държавата за 1915 г.

„Чл. 1. Разрѣшава се на министритѣ да произвеждатъ, съгласно законитѣ на държавата, прѣзъ 1915 г. разходитѣ, показани въ приложенитѣ при настоящия законъ разходни таблици, на обща сума 275.366.200 л., а именно:

1. По Върховното правителство . . .	4.679.650 л.
2. По Държавнитѣ дългове	76.946.416 „
3. По Върховната смѣтна палата . .	385.037 „
4. По Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията	6.447.306 „
5. По Министерството на вѫтрѣшнитѣ работи и народното здраве	13.797.296 „
6. По Министерството на народното просвѣщение	29.181.580 „
7. По Министерството на финанситѣ .	11.016.489 „
8. По Министерството на правосѫдието	9.070.980 „
9. По Министерството на войната . .	59.315.960 „
10. По Министерството на търговията, промишлеността и труда	7.058.480 „
11. По Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти	8.242.340 „
12. По Министерството на обществените сгради, пѫтищата и благоустройството	9.307.276 „
13. По Министерството на желѣзницитѣ, пощитѣ и телеграфитѣ	34.559.429 „
14. Свръхсмѣтни кредити съгласно чл. 126 отъ конституцията	1.000.000 „

15. Свърхсмѣтенъ кредитъ за дневни пари на държавнитѣ служители въ новитѣ земи, съгласно съ закона отъ 8 августъ 1914 г. (брой 177 на „Държавенъ вѣстникъ“) . . . . . 4.357.961 л.

„А всичко разходи . . 275.366.200 л.

„Чл. 2. За покриване горнитѣ разходи министритѣ се задължаватъ, споредъ законитѣ на държавата, да събератъ прѣзъ 1915 г. приходитѣ, показани въ приложената при настоящия законъ таблица на обща сума 275.379.886 л., подраздѣлени както слѣдва:

1. Прѣки данъци	54.944.370 л.
2. Косвени данъци	106.875.516 „
3. Държавни привилегии	8.600.000 „
4. Берии	16.870.000 „
5. Глоби и конфискации	900.000 „
6. Приходи отъ желѣзницитѣ, пристанищата, пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ	49.440.000 „
7. Приходи отъ държавни имоти, капитали и стопанства	18.825.000 „
8. Приходи отъ общинитѣ и окржжията за заплати на учителитѣ	8.550.000 „
9. Разни приходи	10.375.000 „
„Всичко приходи . .	275.379.886 л.

„Чл. 3. Данъчнитѣ дѣлове на данъкоплатцитѣ за 1914 г. по данъцитѣ: върху занятията и военния оставатъ въ сила и за 1915 г. Ново опрѣдѣление да стане на военния данъкъ за 1915 г. на онія лица, които първи пѫть се облагатъ съ такъвъ.

„Чл. 4. Периодътъ за процентното повишение по закона се смѣта прѣкжснатъ при всѣко увеличение на заплатитѣ на чиновника, било чрѣзъ специаленъ законъ, било чрѣзъ закона за бюджета, и прослуженото врѣме не се зачита въ новия периодъ, който почва да тече.

„Чл. 5. Миннитѣ прѣдприятия се облагатъ съ пѫтенъ данъкъ 1% върху чистата печалба отъ прѣдшествующата на облагането година и по 1% отъ стойностьта на фабричнитѣ постройки.

„Чл. 6. Спиртътъ, който се употрѣбява за приготовление на оцетъ и за други индустриални цѣли, съ изключение на този за горене, се облага съ акцизъ и общински налогъ 45 л. 100-тѣ литри при 100°.

„Чл. 7. Буквата *а* на пункть 3 алинея първа отъ закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата се отмѣнява.

„Чл. 8. Сумата по свърхсмѣтния кредитъ за дневни пари на държавнитѣ служители (чиновници) въ новитѣ земи отъ 4.357.961 л., упомената въ пункть 15 на чл. 1 отъ настоящия законъ, се разпрѣдѣля така:

	за 1914 г.	за 1915 г.	Всичко за двѣтѣ години
А. По Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията	135.020	135.020	270.040
Б. По Министерството на вжтрѣшнитѣ работи и народното здраве . . .	700.000	700.000	1.400.000
В. По Министерството на народното просвѣщение .	245.000	245.000	490.000
Г. По Министерството на финанситѣ	350.000	350.000	700.000
Д. По Министерството на правосждието	118.589	120.000	238.589
Е. По Министерството на войната	—	707.000	707.000
Ж. По Министерството на търговията, промишлеността и труда	—	—	—
З. По Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти	170.000	170.000	340.000
И. По Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството	30.000	60.460	90.460
К. По Министерството на желѣзницитѣ, пощитѣ и телеграфитѣ:			
а) Дирекция на желѣзницитѣ	777	1.095	1.872
б) Дирекция на пощитѣ и пр.	—	120.000	120.000
Всичко . .	1.749.386	2.608.575	4.357.961

„Чл. 9. Тарифата за митата и полупроценговия сборъ на износнитѣ стоки — (тарифа Б), приета съ законъ отъ 6 мартъ 1911 г., се отмѣнява, като се замѣнява съ приложената къмъ закона за бюджета на държавата за 1915 г. таблица за износни мита. Максималнитѣ мита, означени въ тая тарифа, ще се събиратъ до 1 януарий 1916 г.

„Всички износни стоки, споменати или не въ тарифа Б за митото на изнесенитѣ стоки, се облагатъ съ таксата наречена „полупроцентовъ сборъ“, въ размѣръ ½% отъ стойностьта, съгласно чл. 3 отъ закона за митницитѣ.

„Чл. 10. Послѣдната алинея къмъ чл. 12, прибавена съ законъ за измѣнение и допълнение закона за приложение на общата митнишка тарифа отъ 6 мартъ 1911 г., се отмѣнява досежно новитѣ увеличения.

„Чл. 11. Онія, които съ цѣль да избѣгнатъ заплащането на данъцитѣ, прѣдвидени въ чл. чл. 9, 11 и 12 отъ закона за бюджета на държавата за 1914 г., необявятъ или неправилно обявятъ конскитѣ сили на автомобилитѣ си или издаватъ билети за входъ въ кинематографитѣ, безъ да има на тия билети установенитѣ държавни знаци, се наказватъ съ глоба отъ 100 до 500 л., а при повторение, глобата се удвоява.

„За укриване биciклетитѣ отъ плащане данъка по чл. 10 отъ сжщія законъ, налага се глоба въ троенъ размѣръ на данъка.

„Глобитѣ се налагатъ и събиратъ по процедурата, прѣдвидена въ закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата. На откривателитѣ се дава 50% отъ събраната глоба.“

Прѣдседателътъ: По закона за бюджета сж постжпили нѣколко прѣдложения. Първото прѣдложение, подписано, съгласно правилника, отъ надлежното число народни прѣдставители, е внесено отъ г. Луканова, отъ страна на работническата социалъ-демократическа парламентарна група. То е съ слѣдното съдържание: (Чете) „Да се прѣмахне изцѣло чл. 4 отъ закона за бюджета на държавата за 1915 г.“

Има думата г. Тодоръ Лукановъ.

Т. Лукановъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението, което ние внасяме, е една поправка на това, което г. министърътъ не направи, а обѣща и прѣдложи най-напрѣдъ въ комисията вчера. Г. министърътъ на финанситѣ бѣше прѣдложилъ да се изхвърли изцѣло чл. 4 отъ закона за бюджета, но въ послѣдствие той го поправи, като прѣмахна запрѣщението за повишение въ по-горенъ класъ, чинъ, разредъ и други, а останалата часть отъ чл. 4 остави. Тази часть отъ чл. 4 засѣга значителна часть отъ служащитѣ по българскитѣ държавни желѣзници, и тя не прѣдставлява дори едно значително затруднение за г. министра на финанситѣ, за да бжде прѣмахната. Както казахъ, г. ми-

министърътъ на финанситѣ първоначално искаше да прѣмахне изцѣло чл. 4, но послѣ се отказа. Затова ние подписаме прѣдложение, за да се съобразимъ съ онова, което най-напрѣдъ самъ г. министърътъ на финанситѣ искаше въ комисията.

Г. г. народни прѣдставители! Ние отъ нашата група имахме твърдѣ малко да кажемъ, за да не станѣше скандалътъ, който сноши се извърши. Азъ ще се възползувамъ отъ случая, по поводъ внасянето на това прѣдложение, да кажа онова, което имахме да кажемъ по този бюджетопроектъ на второ четене.

Отъ дѣсницата: Не може. Сега не е второ четене.

Прѣдсдателътъ: Моля, моля.

Д. Благоевъ: Правите скандали и послѣ викате: „Не може!“

Б. Каракашевъ: Вие всѣки день правите скандали.

Т. Луканов: Г. г. народни прѣдставители! Това, което искахме да кажемъ снощи, е отъ такъвъ характеръ, че може да се каже и при третото четене, и напразно се смущавате толкозъ бързе и вдигате шумъ. Съ шумъ нѣма да свършите повече работа. Нѣщо повече: азъ мога да ви кажа, ако е въпросъ за вдигане шумъ, че бюджетитѣ сега минаватъ твърдѣ бързе. Ако направите смѣтка на врѣмето, прѣзъ което минаха бюджетитѣ, като вземете въ внимание, че тѣ минаватъ при една камара, избрана по пропорционалната изборна система, ще видите, че нашитѣ бюджети — както общитѣ дебати по тѣхъ, така и дебатитѣ по отдѣлнитѣ министерства — минаватъ всичко за 15 дена плюсъ и празницитѣ, въ които не сме засѣдавали. Ако бюджетитѣ не се свършиха на 15 декември, ако се чувствувате уморени, защото засѣдавате отъ 9 ч. сутриньта до 12 ч. прѣзъ нощьта, вината не пада на насъ. Отъ друга страна, даже и това врѣме, за което гласувахте тукъ бюджетитѣ, можехте да го съкратите, но работата е въ това, че когато ние обявяваме засѣдание въ 9 ч., почваме въ 10½—11 ч. Когато вие си позволявате да съкратявате врѣмето на засѣданията, тогава изгубвате правото да вдигате шумъ, щомъ другитѣ говорятъ.

Прѣдседателътъ: Моля, оставете тия прѣрекания. Говорете по прѣдмета.

Т. Луканов: Съ една рѣчь, това, което имахме да ви кажемъ при второто четене, е работа, по която можемъ спокойно и съ пълно право да говоримъ при третото четене. Ние искаме да констатираме тукъ едно: че мислитѣ, които се изказаха отъ страна на нашата група при дебатиране бюджетопроекта на Финансовото министерство, се подкрѣпятъ сега, когато сме при пълното гласуване на бюджета, и особено, г. г. народни прѣдставители, съ това, което стана вчера въ комисията. Трѣбва да се съгласимъ върху тази фактическа страна на работата, прѣди всичко, че въ нашия законъ за бюджета първоначално се прѣдвиждаха деветь члена, които сега и по число и по съставъ сѫщеврѣменно сѫ напълно измѣнени. Даже прѣдвиденитѣ въ този законъ двѣ даждия за мита върху износнитѣ храни и за облагането на натуралнитѣ и питиотизирани вина сѫ прѣмахнати напълно, а, отъ друга страна, чрѣзъ окастрянето на параграфитѣ на приходния бюджетъ и чрѣзъ увеличението на извѣстни пера на разходния бюджетъ, които неминуемо трѣбваше да станатъ — само тъй може да се обясни тѣхното приемане отъ болшинството — ние се изправихме прѣдъ една нужда; сл. вършено случайно и безъ всѣкакви основания да се попълнятъ цифритѣ на бюджета. Онѣзи, които сѫ членове на комисията, бѣха свидѣтели, че нѣщата на бюджета трѣбваше съвършено да се поправятъ. А всичко туй е пълно доказателство за това, че Финансовото министерство, като една организация на службата за изнамиране на източници, отъ които трѣбва да се попълнятъ разходитѣ на държавата, не се е грижило никакъ за бюджета и е игнорирало напълно тази своя задача. Това министерство си остава единъ институтъ, назначението на който е само да събира приходитѣ по старъ системъ, такива, каквито бѣха прѣдвидени и по-рано. За това вие имате даже извѣстно теоретизиране отъ страна на опозицията. Г. Ляпчевъ, въ баберкитѣ, които ставатъ, се яви да ни каже, че приходитѣ се събиратъ по една много добра данъчна система и че тази данъчна система трѣбва да се прилага и по-нататъкъ, като се разбие. На тази идея Финансовото министерство служи отдавна. То се е прѣвърнало на единъ апаратъ за събиране приходи по старъ системъ и назначаването на много лица на служби, които, както виждате тукъ, поради туй, че не се знаеше, че се отлагатъ изборитѣ, се увеличиха повече, отколкото мислѣше финансовиятъ министъръ. Финансовото министерство се изпълни съ лица по акциза, по митницитѣ и другитѣ служби, съ маса други служащи, назначението на които е да играятъ роля съвършено различна отъ тази, за която сѫ назначени. Тая страна на работата ние се ползуваме отъ послѣдния случай да укажемъ. Министерството на финанситѣ, както и цѣлото министерство, ще трѣбва да ви прѣдложи намаление на нѣкои цифри. То трѣбва да измисли дѣйствителни източници, приходи, които могатъ да измѣнятъ системата на облагане, въ смисълъ на справедливость, а, отъ друга страна, да дадатъ повече приходъ на държавата и да осигурятъ усъвършенствуването на държавния апаратъ. Ето, тая мисъль ние искахме да изтъкнемъ многократно.

И, г. г. народни прѣдставители, нѣма да ми отнемете възможността да се възползувамъ отъ случая да кажа, че въ тая кратка бѣлѣжка, която искаме да направимъ, ние бѣхме прѣдварително твърдѣ много изненадани, не отъ това, че чухме нѣщо ново, а именно отъ това, че чухме твърдѣ много старо. При второто четене на бюджетопроекта на държавата ние се срѣщнахме тукъ съ едно възвръщане къмъ *а, б* и видѣхме да се откриватъ отново общи дебати по бюджета отъ опозиционнитѣ групи, които ни изненадватъ съ една критика крайно непрѣпоржителна. Господата си помислиха, че тѣ могатъ да възбуждатъ всички тѣзи теоретически спорове, които станаха вече тукъ по-рано, и тъй като ние вече се бѣхме изказали, да направятъ единъ отговоръ на онова, което бѣхме казали. Е добрѣ, г. г. народни прѣдставители, тази работа има своето обяснение, и азъ не искамъ да го избѣгна. Отъ участието на нашата група при разискването на бюджета и въ извънредната сесия, и въ редовната, вие видѣхте, че тая група ви изнесе тукъ единъ системъ, единъ погледъ на работата, твърдѣ обоснованъ и твърдѣ справедливъ, и трѣбваше да се срѣщнемъ въ тая редовна сесия съ една прѣдварителна теоретическа подготовка и съ една борба, която ни откриха другитѣ и която ние не сме дошли тукъ да избѣгнемъ, а именно да я откримъ. И ако тая борба се започна съ дългитѣ теоретически изслѣдвания върху Маркса отъ г. Команова, който мисли, че като е намѣрилъ малко поточе и е направилъ търкалце, че е подчинилъ водната стихия на природата на своя разумъ, на своята научность, на свои интересъ, нѣма никакво съмнѣние, че тая работа получи единъ заслуженъ шамаръ отъ нашитѣ другари Георги Поповъ и Василъ Коларовъ, които му отговориха на-

пълно, и нѣмаше защо, слѣдователно, ние да се възвръщаме . . .

Недѣлко Атанасовъ: Защо ви е страхъ отъ нашата критика?

Т. Лукановъ: Кого е страхъ? Та ние затова сме дошли тукъ. Интересенъ е фактътъ, че господата отъ земледѣлската група и отъ демократическата група иматъ прѣдъ себе си единъ кошмаръ, именно фигурата на Маркса и, както виждате, и въ баберкитѣ дори г. Ляпчевъ не пропуща случая да не се побори и да не каже на своята група да се побори съ Маркса.

Прѣдседателтъ: Г. Лукановъ! На прѣдмета.

Т. Лукановъ: Недѣйте се тревожи, скоро ще свърша.

Г. г. народни прѣдставители! Ние сме твърдѣли по-рано, твърдимъ и сега, а вие ще чуете, че ще твърдимъ и по-нататъкъ това, че дотогазъ, докогато борбата между двѣтѣ класи, едната отъ които се прѣдставлява отъ правителството и отъ всичкитѣ опозиционни групи тукъ, а другата — отъ социалъ-демократическата група, не се развие енергично, за да може да подтикне съзнанието на работническата маса и да създаде отъ нея една дѣйствително голѣма сила, истински реформи работническата класа нѣма да види.

А. Димитровъ: А ще прѣстанете да твърдите, когато отидете при Цопю Брѣшляновъ.

Т. Лукановъ: Слушайте, ние ви го завѣщахме по единъ много позоренъ начинъ. Той не се различава отъ васъ и по възгледитѣ си, и по приемитѣ си, и по възпитанието си.

А. Димитровъ: И васъ ще завѣщаятъ по сѫщия начинъ.

Т. Лукановъ: Е добрѣ, г-да, ние започнахме тукъ борбата около една система на облагане — прогресивно-подоходното облагане, което срѣща една силна опозиция и която кара господата да ни донесатъ тукъ повече, отколкото кибинетътъ трѣбваше това да направи, съображения и тефтери, за да ни докажатъ, че тая система не може да се прилага и ще трѣбва да се избѣгне. И за да обосноватъ своитѣ искания, тѣ чувствуваха една необходима нужда . . .

Прѣдседателтъ: Г. Лукановъ! Това нѣма нищо общо съ прѣдложението Ви по бюджета на държавата за 1915 г.

Т. Лукановъ: Скоро ще свърша, г. прѣдседателю. Именно върху общия бюджетъ говоря.

Прѣдседателтъ: При третото четене се говори само по направенитѣ прѣдложения.

Т. Лукановъ: Г. г. народни прѣдставители! Насъ не ни изненадва обстоятелството, че въ основата на тая борба се туря нашиятъ възгледъ на марксисти тукъ. Г. Ляпчевъ сноши не избѣгна да признае едно нѣщо, което азъ искамъ да отбѣлѣжа прѣди свършването на нашитѣ дебати по бюджета. То е, че въ края на крайщата всичкитѣ тѣзи облагания, които ставатъ, нѣма да помогнатъ даже, когато сж по една система на прогресивно-подоходно облагане, на работническата класа, защото съврѣмената държава трѣбва да разширява своитѣ бюджети, да ги върне назадъ тя не може, тѣ ще се увеличаватъ по цифрата на приходитѣ, които се събиратъ, а това увеличение въ послѣдна смѣтка ще се отнесе до масата на консоматоритѣ, слѣдователно, до работническата класа. Но г. Ляпчевъ, като казва, че съврѣмената държава не може да облекчи положението на работническата класа, което въ сѫщность е вѣрно, забравя една страна на въпроса, който се включва въ чл. 1, който именно засѣга системата на облагането — тя е, че съ неприлагането на прогресивно-подоходната система, ограбването на работническия трудъ става трояко. Г. Ляпчевъ признава отъ една страна, че онова, което ще платятъ имотнитѣ класи, е кристализиранъ трудъ на работническата маса и, слѣдователно, послѣдната, чрѣзъ своя ограбенъ трудъ, плаща въ каситѣ на имотнитѣ съсловия; работническата класа плаща съ това, че се експлоатира нейниятъ трудъ; тя плаща съ това, че нейниятъ трудъ е ограбенъ чрѣзъ производството и търговията и недоплатениятъ й трудъ постжпва въ каситѣ на имотнитѣ класи подъ формата на придадена цѣнность. Но, той забрави да каже и другата страна на въпроса, че работникътъ се облага съ прѣкото облагане, отъ една страна, и отъ друга страна, чрѣзъ косвенитѣ налози, за които твърдѣ достатъчно говорихме, за да не се връщамъ пакъ на тѣхъ. Неговата задача е да покаже само, че тѣзи реформи нѣма да се отразятъ добрѣ върху работническата маса. И това е вѣрно, въ единъ смисълъ, обаче, вѣрно е и това, че прогресивно-подоходното облагане дѣйствително посѣга върху печалбитѣ на капиталиститѣ и отнема една часть отъ тѣзи печалби.

Прѣдседателтъ: Г. Лукановъ! Не мога да Ви позволя да говорите по въпросъ, който не е поставенъ на дневенъ редъ. Трѣбва да говорите по прѣдложението, което сте направили по чл. 4.

Т. Лукановъ: Добрѣ, азъ ще мина по-нататъкъ. Азъ ще се изкажа кратко, въ три думи, понеже г. прѣдседателтъ не ме оставя повече.

Б. Каракашевъ: Правилникътъ Ви позволява да говорите само четвърть часъ.

Т. Лукановъ: Въ четвърть часъ ще свърша, бе джанъмъ!

Азъ казвамъ въ три думи, за да свърша това, че господата отъ лѣвицата и отъ земледѣлския центъръ иматъ всичкия интересъ да отнематъ основанието на борбата, въ името на която ние идваме тукъ, за прогресивно-подоходния данъкъ. А това основание е силата на работническата маса вънъ отъ парламента и съотвѣтствието между едно парламентарно прѣдставителство и между една организирана сила. Има ли тая класа, като организирана сила, една голѣма мощь, тя ще употрѣби прогресивно-подоходния данъкъ за постепенното експроприиране на капитала, и тогава това облагане ще бжде извънредно полезно за нея.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ принуденъ да вървя бързе, поради това, което стана сноши и което, както виждате, се продължава и сега. (Възражение отъ дѣсницата и дѣсния центъръ) Г-да! Прѣзъ всичкото врѣме ние чувахме не само вашия шумъ. Той не е само тоя, който сега манифестирате, той е този, който неоднократно манифестирахте, когато нѣкой отъ нашитѣ другари говорѣше по нѣкой бюджетъ или по нѣкой палящъ политически въпросъ.

Х. Г. Поповъ: Малко шумѣхте вие!

Т. Лукановъ: Когато нѣкой нашъ другарь се изправи тукъ, на трибуната, вие отъ болшинството прѣкжсвате. Но ние имаме сега това характерно

нѣщо, че тоя пѫть опозицията се присъедини твърдѣ много къмъ тая работа. Могатъ тартюфовци и кжсогледи да пишатъ за менажиране, но именно отъ страна на тѣзи тартюфовци виждаме едно пълно съгласие по отношение на нашата група, съ хората отъ болшинството, които снощи направиха единъ скандалъ и днесъ искатъ да продължаватъ.

Отъ дѣсницата и дѣсния центъръ: Вие направихте скандалъ.

С. Дойчиновъ: Скандалъ отъ болшинството нѣма.

Прѣдсѣдателѭ: Г. Луканновъ! Ако продължавате така, ще Ви отнема думата. Да знаете.

Т. Лукановъ: Тая работа, г-да, има своето обяснение. Ние се явяваме тукъ въ името на интереси и искания, които вие имате еднакъвъ интересъ да хвърлите на страна. Азъ не съмъ изненаданъ отъ това пълно съгласие въ гюрултията, която правите, за да не бѫдемъ спокойно изслушани, и отъ търпѣнието на г. прѣдсѣдателя, когато нашиятъ другарь Георги Поповъ отговаряше на земледѣлцитѣ, да не прѣкжсне оная мизерна обструкция, която се водѣше отъ земледѣлцитѣ. Неговото нетърпѣние настжпи само тогава, когато нашиятъ другарь отговаряше на всичката тази работа. А това показва, че има едно пълно неконтрактирано, неуговорено съгласие между васъ, като прѣдставители на една и сжща класа, да отбиете съображенията и исканията, които ние тукъ носимъ.

Прѣдсѣдателѭ: Ще Ви отнема думата, г. Луканновъ. При третото четене на бюджета така не може да се говори.

Недѣлко Атанасовъ: (Къмъ г. Луканова) Долу ще ви посочимъ това съгласие; тамъ ще ви го покажемъ.

Т. Лукановъ: Като отстоявамъ нашето право на народни прѣдставители, което е осигурено отъ конституцията и правилника за вѫтрѣшния редъ на Народното събрание, нѣма да пропусна да протестирамъ противъ това, което снощи и днесъ става, така сжщо и противъ онова, което стана прѣзъ всичкото врѣме на разглеждане бюджетитѣ.

Прѣдсѣдателѭ: Ако бихъ знаялъ, че ще говорите, г. Луканновъ, не по прѣдложението, нѣмаше да Ви дамъ думата.

Т. Лукановъ: Г. г. народни прѣдставители! Вие слушахте дълги теоретически изложения сѣ върху маркенизма и стоехте спокойни, а не давате право и възможность да си кажемъ и ние думата върху онова, което бѣ прѣдметъ на обсѫждане. Е добрѣ, всичкиятъ шумъ, всичката обструкция, която се направи, биде достатъчно добрѣ ударена отъ нашитѣ другари Коларовъ, Поповъ и други, които взеха думата. Азъ нѣма да добавя нищо повече къмъ силнитѣ съображения, които тѣ изтъкнаха тукъ прѣдъ васъ.

Отъ лѣвия центъръ: Брей-й-й!

Т. Лукановъ: И ако азъ виждамъ, че вие подскачате още на столоветѣ, то е, защото още помните силата на тѣхнитѣ думи.

Отъ лѣвия центъръ: А-а-а!

Т. Лукановъ: Но азъ искамъ да ви кажа още едно нѣщо.

А. Димитровъ: Г. прѣдсѣдателю! Още ли ще говори вънъ отъ прѣдложението?

Т. Лукановъ: Като протестирамъ за това, дѣто не ни се дава възможность да се изкажемъ напълно, като протестирамъ за отнемане на нашето право на народни прѣдставители да се изказваме тукъ напълно, ние ви даваме пълното обѣщание, че тамъ, вънъ отъ парламента, . . . (Прѣкжсване и скарване между земледѣлцитѣ и тѣснитѣ социалисти)

Прѣдсѣдателѭ: Г. Луканновъ! Понеже нѣколко пѫти вече Ви забѣлѣзахъ, че не говорите по прѣдмета, отнемамъ Ви думата.

Моля г. г. квесторитѣ да поканятъ оратора да слѣзне отъ трибуната. (Шумъ отъ социалъ-демократическата група — необединена)

Т. Лукановъ: Ние ви обѣщаваме, че вънъ отъ парламента при военно положение или при невоенно положение (Тропане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ) вие ще имаме една по-добра срѣща . . . (Тропането продължава)

Прѣдсѣдателѭ: (Звъни)

Т. Лукановъ: . . . — тамъ, дѣто, когато се говори противъ тѣзи (Сочи дѣсницата и дѣсния центъръ), нѣма да ревете отъ всички страни, и когато говоримъ противъ онѣзи (Сочи лѣвицата) нѣма тъй сжщо да крещите. Тамъ, кждѣто нашето право да се изкажемъ е гарантирано отъ една достатъчна работническа сила, ще прѣчупимъ ржцѣтѣ на онзи, който иска да спре свободата, да отнеме правото на хората.

Отъ лѣвия центъръ: А-а-а! (Прѣкжсване и скарване между социалъ-демократическата група и земледѣлската)

Прѣдсѣдателѭ: (Звъни) Моля г. г. квесторитѣ да поканятъ оратора да слѣзне отъ трибуната. (Квесторитѣ г. г. Йоновъ и Бояджиевъ поканватъ оратора да напусне трибуната)

Т. Лукановъ: Азъ свършвамъ, г-да, за да нѣма нужда отъ такива операции.

Г. г. народни прѣдставители! Свършвамъ съ още една бѣлѣжка върху това нетърпѣние, което настжпи тукъ. (Възражение отъ дѣсницата и дѣсния центъръ) Тая бѣлѣжка има значение за по-нататъшната дѣятелность на нашия парламентъ. Независимо отъ това, какъ парламентътъ се бори самъ противъ собствения си престижъ, . . .

Прѣдсѣдателѭ: (Звъни) Нѣмате думата, г. Луканновъ.

Моля, г. г. квестори, помолете оратора да напусне трибуната.

Т. Лукановъ: . . . азъ ида да констатирамъ, че намираме редовно една ревность, една непоредъчность, по отношение работата на народнитѣ прѣдставители, които иматъ друго назначение по своето разбиране, отколкото това, за което избирателитѣ сж ги пратили тукъ. (Тропане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ)

Прѣдсѣдателѭ: (Звъни) Това е безредие.

(Къмъ стенографитѣ) Понеже е отнета думата на г. Луканова, нѣма да пишете нищо.

Г. г. квестори! Помолете оратора да слѣзне отъ трибуната.

Т. Лукановъ: (Продължава)

Д. Кротневъ: (Къмъ г. Луканова) Много късно се сѣтихте, г. г. тѣсни социалисти, да правите опозиция на правителството. Ние сме опозиция прѣзъ всичкото врѣме.

Д. Благоевъ: Вие сте въ съюзъ съ правителството. (Прѣрекание и скарване между социалъ-демократическата и земледѣлската групи)

Прѣдсѣдательтъ: Има думата г. министъръ-прѣдсѣдательтъ.

Министъръ-прѣдсѣдатель д-ръ В. Радославовъ: Народното събрание въ продължение на два мѣсеца изслуша съ най-голѣмо търпѣние ораторитѣ отъ всички групи и протестира противъ това, което се прави тукъ отъ трибуната умишлено отъ единъ народенъ прѣдставитель.

Д. Благоевъ: Нищо подобно.

Т. Лукановъ: А сноши не протестирахте.

Министъръ-прѣдсѣдатель д-ръ В. Радославовъ: Азъ протестирамъ още веднъжъ, за да се знае, че се приготвя платформа не за Събранието. Тукъ се казва: „Ние ще воюваме отъ вънъ". Идете, воювайте, борете се отъ вънъ, но тукъ, въ Събранието, вие сте несъстоятелни. Протестирамъ противъ вашия тонъ и противъ вашата политика въ Народното събрание.

Х. Кабакчиевъ: Не е вѣрно!

Прѣдсѣдательтъ: Моля, не прѣсичайте.

Министъръ-прѣдсѣдатель д-ръ В. Радославовъ: Вижте ги, ето ги (Сочи тѣснитѣ социалисти) за тѣхъ нѣма правилникъ, нѣма конституция, нѣма редъ, нѣма почитание, нѣма уважение къмъ никого абсолютно. И азъ съжалявамъ, че българскиятъ народъ дава мандатъ на подобни лица. (Бурни ржкоплѣскания отъ дѣсницата и дѣсния центъръ и възражение отъ групата на тѣснитѣ социалисти)

Моля, г-да! Понеже засѣданието е послѣдно, за да не си идемъ лошо настроени, позволете ми да направя слѣдното прѣдложение: при третото четене закона за бюджета да не се правятъ никакви увеличения. Правителството заявява, че не приема никакви увеличения. Никакви измѣнения отъ това, което е гласувано на второ четене. Заради туй, ще ходатайствувамъ да се пристѫпи вече къмъ третото четене на бюджета.

Отъ дѣсницата и дѣсния центъръ: Прието! (Ржкоплѣскане)

Прѣдсѣдательтъ: Ще положа на гласуване прѣдложението на социалъ-демократическата партия, което има слѣдното съдържание: (Чете) „Да се прѣмахне изцѣло чл. 4 отъ закона за бюджета на държавата за 1915 г." Които приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Има друго едно прѣдложение отъ г. Илия Георговъ, подкрѣпено съ подписитѣ на надлежното число народни прѣдставители, споредъ правилника. То гласи така: (Чете) „Чл. 6, съ който спиртътъ, употрѣбяванъ за приготовление на оцетъ, се облага съ акцизъ и общински налогъ, се зачерква." Които приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката.

И. Георговъ: Г. прѣдсѣдателю! Искамъ думата.

Прѣдсѣдательтъ: Имате думата.

И. Георговъ: Г. г. народни прѣдставители! Законътъ за бюджета на държавата за 1915 г., съ който се увеличаватъ разходитѣ на държавата съ 19 милиона лева и се създава единъ голѣмъ дефицитъ, който може да възлѣзе на 50 милиона лева, . . .

Д-ръ К. Провадалиевъ: Това е лъжа.

И. Георговъ: . . . е работа на правителството и болшинството.

Министъръ Ж. Бакаловъ: Той е работа на цѣлото Народно събрание. Вие не можете да държите такъвъ езикъ.

И. Георговъ: Българскиятъ народъ, при днешното финансово и икономическо състояние . . . (Тропане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ)

Нѣкой отъ дѣсницата: Защо не говорите по прѣдложението. Да се гласува законътъ.

Прѣдсѣдательтъ: Ще положа на гласуване прѣдложението на г. Илия Георгова. Които го приематъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Които приематъ на трето четене закона за бюджета на държавата за 1915 г. тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се. (Продължителни ржкоплѣскания отъ дѣсницата и дѣсния центъръ)

Има думата г. министъръ-прѣдсѣдательтъ.

Министъръ-прѣдсѣдатель д-ръ В. Радославовъ: Г. г. народни прѣдставители! Имамъ честьта да заявя на народното прѣдставителство, че всички наредби, които се разискваха и гласуваха отъ васъ въ първата половина на настоящата сесия, сѫ одобрени отъ Негово Величество. (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ)

Слѣдъ изчерпване на дневния редъ, ние свършваме първата половина отъ сесията и остава да се явимъ на 15 януарий, когато започва втората половина отъ тази сесия. Засѣданието, слѣдователно, се свършва. (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ)

Прѣдсѣдательтъ: Прѣдсѣдателството, като пожелава на народнитѣ прѣдставители да прѣкарать весело празницитѣ, счита, че съгласно конституцията, сме длъжни всички да се явимъ на 15 януарий, за да продължимъ дневния редъ, който имаме сега и който по-нататъкъ ще опрѣдѣлимъ. (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата, дѣсния центъръ и лѣвия центъръ)

Обявявамъ засѣданието за закрито.

(Закрито въ 11 ч. прѣди пладне)

Прѣдсѣдатель: **Д-ръ Д. К. Вачовъ.** Подпрѣдсѣдатель: **Д-ръ И. Момчиловъ.**

Секретарь: **Д-ръ В. Черневъ.**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. Гълѫбовъ.**